

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації

Юрченко Анни Станіславівни

на тему «Економічне обґрунтування концесій у дорожньому будівництві»,
що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми

Добре розвинена мережа автомобільних доріг є ключем до економічної стабільності, динамічного зростання та покращення рівня життя людей в окремих регіонах і навіть у всій країні, а також є базовою передумовою національної безпеки та успішної інтеграції у світовий економічний простір. Проекти, пов’язані з розвитком об’єктів транспортної інфраструктури, зокрема будівництвом автомобільних доріг, як правило, потребують акумуляції значних обсягів фінансових ресурсів. В умовах звичайних бюджетних обмежень, а часто й значного дефіциту бюджету часто вони часто залишаються нереалізованими. Це зумовлює необхідність пошуку інших джерел інвестиційних ресурсів, що можуть бути залучені у дорожнє будівництво, зокрема приватних. Найбільш поширеною у світі формою залучення приватних інвестицій в дорожнє будівництво є концесії.

Незважаючи на те, що в Україні вже тривалий строк діє концесійне законодавство, позитивного впливу на активізацію приватних інвесторів у дорожньому будівництві воно не створювало. У жовтні 2019 року було прийнято революційний закон «Про концесію», який кардинально змінив умови концесій у будівництві та порядок сплати концесійних платежів к дорожньому будівництві. В той же час, наявного правового регулювання концесій в Україні є недостатнім. Сьогодні потрібні практичні інструменти, які дозволять максимально знизити непевність в обчисленнях очікуваних транспортних потоків, врахувати прийнятність тарифів для користувачів платної дороги, сформувати обґрунтовану структуру джерел фінансування відповідних інвестицій, що, в кінцевому рахунку, підвищить життєздатність концесійного проєкту.

Отже, дисертаційна робота, що присвячена економічному обґрунтуванню очікуваних від дорожньо-будівельного проєкту транспортних потоків (попиту), розміру тарифів за проїзд платною дорогою,

очікуваної ефективності для учасників концесії та формування структури джерел фінансування концесійного проєкту є актуальною та практично значимою.

Зв'язок теми дослідження з планами науково-дослідних робіт

Обрана тема та зміст дисертаційного дослідження відповідають положенням Національної транспортної стратегії України до 2030 року, затвердженої розпорядженням КМУ 30 травня 2018 р. № 430-р, Державній цільовій економічній програмі розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення на 2018-2022 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2018 р. № 382.

Основні положення теоретичного і прикладного характеру базуються на засадах, визначених законами України «Про державно-приватне партнерство» від 1.07.2010 №2404-VI та «Про концесію» від 03 жовтня 2019 року № 155-IX, і є складовою частиною наукових розробок щодо формування теоретичних та практичних рекомендацій щодо застосування концесій у дорожньому будівництві, які виконані автором безпосередньо та за його участю. Отримані дисертантом результати, сформульовані висновки та рекомендації використані під час виконання науково-дослідної роботи кафедри економіки Національного транспортного університету за темою: «Економічний розвиток і підприємництво в Україні» (2016-2020 рр.), (номер державної реєстрації роботи 0117U000126).

Основні результати дослідження, ступінь їх наукової новизни та значущості.

У дисертаційній роботі вирішено актуальну науково-прикладну задачу удосконалення методичного забезпечення прийняття управлінських рішень щодо застосування концесій у дорожньому будівництві України. Основні наукові та практичні результати полягають у наступному:

Уперше:

- розроблено науково-методичні положення щодо економічного обґрунтування складу джерел фінансування інвестицій в дорожнє будівництво на засадах концесії на основі принципово нового критерію - «достатності грошових потоків». Шляхом співставлення очікуваних грошових потоків від інвестицій з сумою платежів, необхідних для обслуговування фінансового джерела (річних відсотків, погашення частини суми основного боргу – для кредитних ресурсів; дивідендів, що забезпечують акціонерам необхідну прибутковість порівняно з

аналогічними проектами – для акціонерного капіталу) визначається максимально можливий обсяг його залучення. Запропонований методичний підхід дозволяє визначити:

- 1) максимально можливий обсяг кредитних ресурсів;
- 2) максимально можливий обсяг акціонерного капіталу;
- 3) потребу та обсяг державних інвестицій для забезпечення реалізації суспільно значущого проекта. Запропонований критерій «достатності грошових потоків» також може застосовуватися для економічного обґрунтування фінансової спроможності проекту бути реалізованим на засадах концесії;

удосконалено:

- концептуальну модель економічного обґрунтування інвестицій у дорожнє будівництво на засадах концесії, яка, на відміну від існуючих, передбачає врахування економічних інтересів зацікавлених сторін, які можуть виконувати різні ролі: регулятора, інвестора, кредитора, користувача. Кожен з них має свої інтереси і здійснює відповідні дії для їх досягнення. На основі побудованих для кожного з учасників цільових функцій виграшу (вигоди) сформульована сукупність обмежень виграшів (вигоди), що забезпечують узгодження економічних інтересів зацікавлених сторін концесії у дорожньому будівництві;

- методичний підхід щодо економічного обґрунтування інвестицій у дорожнє будівництво на засадах концесії, який, на відміну від інших, дозволяє комплексно вирішити низку пов'язаних між собою задач:

- 1) обґрунтувати величину тарифу за проїзд платною дорогою, яка буде прийнятною для всіх зацікавлених сторін ;
- 2) визначити очікувані розподіли транспортного потоку між платною та альтернативною дорогами шляхом моделювання зміни тарифів за проїзд 1 км платною дорогою;
- 3) шляхом моделювання визначити очікувані річні доходи, витрати та грошові потоки компанії-концесіонера без урахування відсотків до сплати за користування кредитами та податку на прибуток;
- 4) визначити можливі обсяги залучення кредитних ресурсів, акціонерного капіталу, потребу та доцільність участі держави у капіталі компанії-концесіонера;
- 5) визначити економічні вигоди для зацікавлених сторін концесії та обрати той сценарій зміни тарифу, що забезпечить максимізацію їх вигід;

набули подальшого розвитку:

– систематизація сучасних наукових концепцій з точки зору відповідності їх методології для вирішення економічних та організаційних завдань відносин концесії як форми державно-приватного партнерства. Це дозволило класифікувати існуючий методологічний апарат на такий, що може бути використаний для обґрутування організаційно-економічного механізму концесійних відносин на різних рівнях:

- 1) між державою (концедентом) та бізнесом (концесіонером);
- 2) всередині пулу приватних інвесторів, які формують коаліцію у вигляді компанії-концесіонера;
- 3) між ДПП, у тому числі концесією, як інституцією та суспільством як споживачем послуг.

– систематизація ключових факторів успіху інвестицій в об'єкти дорожнього будівництва на засадах концесії шляхом виокремлення рівнів їх формування: макрорівень, галузевий рівень, рівень концесійної компанії, рівень учасників концесії, рівень субконтрактів учасників концесії. Це дозволить фокусувати адресність заходів організаційного, правового та економічного характеру, що формують передумови для успішної реалізації концесій у дорожньому будівництві.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які виносяться на захист

Усі отримані результати науково обґрунтовані та спираються на загальнонаукові принципи проведення комплексних наукових досліджень, фундаментальні положення системного підходу, методи статистичного збору та аналізу даних; теоретичного узагальнення і порівняння; економічного моделювання; формалізації; методів теорії активних систем; фінансового та інвестиційного менеджменту; графічного методу, імітаційного моделювання.

Наукове і практичне значення одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробленні методичних положень щодо економічного обґрутування концесій у дорожньому будівництві на основі узгодження економічних інтересів її учасників. Їх реалізація сприятиме інвестиційній підтримці розвитку мережі автомобільних доріг на основі концесій шляхом:

- 1) зниження невизначеності щодо очікуваних грошових потоків;

2) економічного обґрунтування структури джерел фінансування інвестицій;

3) узгодження економічних інтересів (вигід) учасників концесії (інвесторів, кредиторів) на основі забезпечення їм мінімальної прийнятної вигоди та максимальної вигоди користувачам суспільних послуг.

Всі науково-методичні положення доведені до рівня практичних рекомендацій, призначених до використання органами влади всіх рівнів, що проєкти дорожнього будівництва на засадах концесії.

Використання результатів роботи

Практична цінність одержаних результатів дисертаційного дослідження підтверджується: Довідкою про впровадження результатів дисертаційної роботи на тему «Економічне обґрунтування концесій в дорожньому будівництві» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка. (22.09. 2021 № 2986/1/08-01/05.) Державним агентством автомобільних доріг України., Довідкою про використання результатів дисертаційної роботи «Економічне обґрунтування концесій у дорожньому будівництві» Національним транспортним університетом під час виконання науково-дослідної роботи за темою «Економічний розвиток і підприємництво в Україні» (2016-2020 рр., номер державної реєстрації роботи 0117U000126). (07.06.2021 №1413/06-02)

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок автора

За темою дисертаційної роботи з викладенням її основних результатів опубліковано 10 наукових праць, з яких 1 – колективна монографія, 3 статті – у фахових збірниках наукових праць України, 2 – у зарубіжних періодичних виданнях країн Євросоюзу, 4 – тез у збірниках матеріалів наукових конференцій, з яких 3 – міжнародних:

1. Бондар Н.М., Сукманюк В.М., Юрченко А.С. Світова практика застосування концесій у дорожньому будівництві: монографія. К.: НТУ, 2019. – 121 с. (5 д.а. / 1,5 д.а)

2. Бондар Н.М., Сукманюк Н.М., Юрченко А.С. Теоретичні передумови обґрунтування державно-приватного партнерства як інструменту реалізації державної політики розвитку транспортної інфраструктури. Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник. (Google Scholar) К. : НТУ,

2020. Випуск 2 (47), 2020. С.36-46. DOI: 10.33744/2308-6645-2020-2-47-036-046. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/47/036.pdf> (0,7 д.а. / 0,3 д.а.)

3. Юрченко А.С. Проекти державно-приватного партнерства у розвитку транспортної інфраструктури країн ЄС. Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник. (Google Scholar) К. : НТУ, 2021. Вип. 2(49). С.222-228. DOI: 10.33744/2308-6645-2021-2-49-222-230. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/49/222-230.pdf> (0,4 д.а.)

4. Юрченко А.С. Організаційно-економічні аспекти ефективності обґрунтування концесій у дорожньому будівництві. Економіка та суспільство. (Vernadsky National Library, Google Scholar, Index Copernicus, CiteFactor, Eurasian Scientific Journal Index (ESJI)) 2021. № 30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-34>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/623> (0,3 д.а.)

5. Yurchenko A. The problem of justification of the state section in the road construction project on the concession basis. International Journal of Innovative Technologies in Economy. (DOAJ, 1findr, ERIH PLUS, EuroPub, Index Copernicus, Google Scholar, Cross Ref, RePEc, EconBIZ, EconPapers та інші). No 3(35) (2021). DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30092021/7679. URL: <https://rsglobal.pl/index.php/ijite/article/view/2131/1869> (0,4 д.а.)

6. Yurchenko A.S. Implementation of the great construction program in Ukraine: results of 2020. SWorld Journal (IndexCopernicus, GoogleScholar). 2020, Issue 6, Part 3. Pages 31-35. SWorld & D.A. Tsenov Academy of Economics. Svishtov, Bulgaria. DOI: 10.30888/2663-5712.2020-06-03-083. URL: <https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj06-03-083>. (0,3 д.а.)

7. Бондар Н.М., Сукманюк В.М., Юрченко А.С. Математична модель обґрунтування розподілу ризиків між учасниками державно-приватного партнерства / Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. / М-во освіти і науки України; М-во культури України; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв.– Ч.1. – Київ : Видавничий центр КНУКіМ, 2019. – Ч.1. – 202 с. - С.138-140. (0,2 д.а. / 0,1 д.а.)

8. Бондар Н.М., Юрченко А.С. Встановлення тарифів за користування платною автомобільною дорогою. LXXVI наукова

конференція професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів університету. – К.: НТУ, 2020. – 536 с. – С.361 (0,04 д.а. / 0,02 д.а.)

9. Бондар Н.М., Юрченко А.С. Оптимізація впливу тарифів за проїзд платною автомобільною дорогою на витрати перевізників продуктів харчування / Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент: Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 лютого 2020 р.): у 2 ч. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. Ч.2. 524 с. (С.67-70) (0,2 д.а. / 0,1 д.а.)

10. Юрченко А.С. Результати експериментальних досліджень існуючої та прогнозної інтенсивності транспортного потоку на експериментальній ділянці мережі автомобільних доріг загального користування. Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці: Матеріали І Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (17-18 листопада 2020 р.): у 2 ч. Київ: НТУ, 2020. Ч.1. – 284 с. – С.282-284. (0,2 д.а.)

Всі наукові положення, теоретичні та практичні результати, які виносяться на захист і наведені в дисертації, отримані здобувачем особисто. У роботах, які опубліковані у співавторстві, здобувачу особисто належать такі положення: у праці [1] досліджено світову практику застосування концесій та опис механізму концесії у дорожньому будівництві, у праці [2] – досліджено науково-методологічний апарат, що може бути використаний для опису взаємодій між учасниками державно-приватного партнерства; у праці [7] наведено опис використання методу для визначення ризиків проекту державно-приватного партнерства та, у праці [8] обґрунтовано черговість врахування складових, що повинні братися до уваги при формуванні тарифу за проїзд 1 кілометру платної дороги; у праці [9] удосконалено модель визначення тарифу за проїзд платною автомобільною дорогою.

Результати дисертації опубліковано в повному обсязі.

Апробація результатів дисертації

Основні результати дисертаційної роботи апробовані та схвалені на 4 науково-практичних заходах, як національного, так і міжнародного рівня: LXXVI науковій конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів університету (м.Київ, 2020); І Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці,

економіці та бізнесі» (м.Київ, 2019); I Міжнародній науково-практичній конференції «Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент» (Запоріжжя, 2020 р.); I Міжнародній науково-практичній інтернет конференції Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці (м. Київ, 2020).

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладання

Дисертація складається із анотації, змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 205 сторінок, основна текстова частина – 166 сторінок. Робота містить 24 рисунки, 13 таблиць, список із 162-х найменувань використаних джерел на 18 сторінках, 6 додатків на 21 сторінках.

Текст дисертації викладено науковою мовою, логічно та послідовно. Структура дисертації, мова та стиль викладення відповідають вимогам, які ставить до кандидатських дисертацій Міністерство освіти і науки України. Застосована в роботі наукова термінологія є загальноизвестною, стиль викладення результатів проведених теоретичних і практичних досліджень, нових наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують доступність їх сприйняття та використання.

Відповідність пункту 10 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису та виконано здобувачем особисто. Дисертація містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для економічного обґрунтування застосування концесій у дорожньому будівництві, що підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень, а також свідчать про особистий внесок здобувача в науку та характеризуватися єдністю змісту.

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, передбачених Наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Дисертаційна робота Юрченко А.С. «Економічне обґрунтування концесій у дорожньому будівництві» за змістом відповідає паспорту спеціальності 051 «Економіка» і є закінченим науковим дослідженням, виконана на високому рівні, містить вирішення актуальної

науково-прикладної задачі. Поставлені в дисертаційній роботі задачі, одержані наукові результати, сформульовані висновки і рекомендації є достатньо обґрунтованими. Подана робота повністю відповідає вимогам п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №167.

Дисертаційну роботу Юрченко Анни Станіславівни «Економічне обґрунтування концесій у дорожньому будівництві» можна рекомендувати до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензент,
д.е.н., професор, завідувач кафедри
менеджменту Національного
транспортного університету

О.М. Ложачевська

Рецензент,
к.е.н., професор, професор кафедри
фінансів, обліку і аудиту Національного
транспортного університету

В.В. Концева

«24» вересня 2021 р.